

Odborný styl (konečně!)

VB000 Základy odborného stylu

Zuzana Nevěřilová

Fakulta informatiky | Masarykova univerzita

24. 10. 2024

Tvorba odborného textu

Co je styl (psaní)?

Slovní zásoba

Syntax

Kompozice

¹Ylanite Koppens. CC0 1.0 Universal

Jaký styl?

„Babičko, proč máš tak velké oči?“ zeptala se Karkulka.

„To abych tě lépe viděla!“ odpověděla babička.

„Ale babičko, proč máš tak velké uši?“ podivila se Karkulka.

„To aby tě lépe slyšela!“ řekla babička.

„A babičko, proč máš tak velké zuby?“ polekala se Karkulka.

„To abych tě mohla sníst!“

Jaký styl?

Naivní a bezstarostná Karkulka vešla do chaloupky a zeptala se domnělé babičky na oči, uši a zuby. Babička, která byla ve skutečnosti vlk, trpělivě odpovídala, ale po poslední otázce na Karkulku podle zaútočila. Z policejních zdrojů víme, že se vlk již v minulosti takové činnosti dopustil.

Jaký styl?

Karkulka nepoznala, že babička je ve skutečnosti vlk (*canis lupus*). Položila postavě, kterou považovala za babičku, následující tři otázky v uvedeném pořadí:

- proč má velké oči
- proč má velké uši
- proč má velké zuby

Postava první dvě pozorování odůvodnila zlepšením zrakové resp. sluchové percepce, třetí pozorování odůvodnila vůlí sníst Karkulku.

Charakteristika odborného stylu

- věcnost
- spisovnost, termíny
- intertextovost (odkazy na jiné texty, citace)
- jednoznačnost

...ale také prostředky, jak přenést složitou (nelineární) znalost

Hlavní funkcí odborného stylu je přenést informaci (odborněsdělná funkce).

Jsou i jiné styly?

Styl (z lat. stilus, rydlo, sloh) znamená původně charakteristický rukopis, později specifický charakter výtvarných děl a uměleckých předmětů (sloh), hudby (žánr) nebo i jiných lidských činností. Styl může charakterizovat umění určité doby (gotický, barokní styl nebo sloh), určitého prostředí (rustikální styl), určitého umělce (jeho „rukopis“) nebo vůbec určitého člověka („to není v jeho stylu“).

[3]

Funkční styly:

- prostěsdělovací
- publicistický
- umělecký
- odborný
- administrativní
- řečnický

Členění a soudržnost textu

- horizontální členění: úvod – stať – závěr
- vertikální členění: nadpisy, poznámky...
- koherence: návaznost myšlenek, logická soudržnost
- koheze: jazykové prostředky spojují informace (*napřed – potom, z toho důvodu, aby*), gramatická a formální soudržnost
- konzistence: stejné významy jsou reprezentovány stejnými znaky
- kompozice: stavba textu

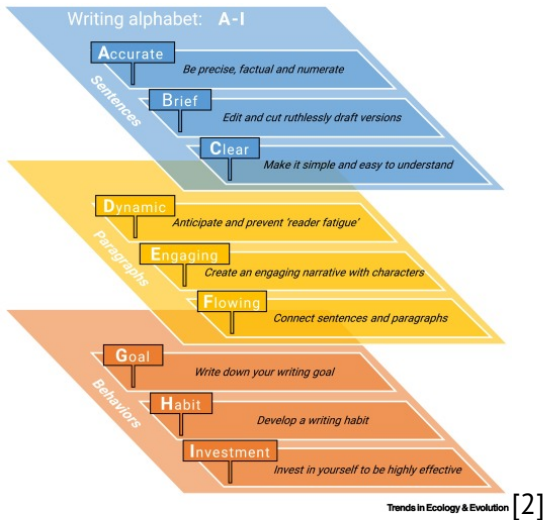
Možnosti kompozice textu

- problém – řešení
- situace – možnosti – návrhy
- tvrzení – nesoulad – krize – hledání – (nové) řešení
- v odborném textu
 - úvod (co)
 - materiály a metody (jak)
 - výsledky (co bylo zjištěno)
 - interpretace, diskuse (co to znamená)

ABC akademického psaní...

- **Accurate** přesně: proč a pro koho píšu?
- **Brief** stručně: relevantní informace, bez zbytečných slov
- **Clear** srozumitelně: logická struktura (nadpisy, odstavce...)

ABC akademického psaní... pokračování

ABC akademického psaní: konkrétní doporučení

- nepište moc dlouhé věty (věta na pět řádků?)
- pozor na rozvitý podmět (podmět na dva řádky?)
- některá podstatná jména mohou být slovesa (porovnání – porovnat, výpočet – počítat)
- nepoužívejte trpný rod (ono se to, samo se to)
- neopakujte myšlenky, slova ani struktury
- přídavná jména a příslovce ozvláštňují text
- spojte témata explicitně (příčina, časová následnost, kontrast, ...)
- oddělte podstatné od nepodstatného (úroveň nadpisů, poznámky pod čarou, závorky, ...)

Akademické psaní: nechte si poradit

Gramatika, pravopis

Úvodní prompt

You are a professional English teacher. I have a draft of a/an (abstract/manuscript/proposal, etc.). Please review this draft and suggest where the grammar and/or syntax could be improved.

Návazný prompt

Consolidate the errors I've made in grammar and syntax into a table. In addition to identifying the errors I've made in the table, explain why what I've written is wrong and how to fix it.

Akademické psaní: nechte si poradit

Srozumitelnost

Úvodní prompt

You are an editor of a scientific journal. I have a draft of a/an (abstract/manuscript/proposal, etc.). Please review this draft and suggest where the clarity and/or coherence could be improved.

Návazný prompt

Explain why you made these suggestions. Explain how your suggestions make the draft more clear/coherent.

Příklady z [1]

Odborný styl a LLMs

ChatGPT

- anglická gramatika a pravopis ✓
- odborný styl v angličtině ✓
- zkracování textu v angličtině ✓
- česká gramatika a pravopis !
- odborný styl v češtině !
- zkracování v češtině ✓

zkušenosti se slovenštinou?

Úvod bakalářské práce

1,5–2 strany nejčtenějšího textu

neuvádějte pocity

(Toto téma jsem si vybrala, protože si myslím, že je zajímavé.)

můžete uvést vnitřní motivaci

(Moje sestra patří mezi osoby s PAS, proto jsem se rozhodl vytvořit aplikaci ...)

nezačínajte „od Adama“

Lidé odedávna komunikovali. Napřed pomocí kouřových signálů, potom pomocí rychlých poslů, a nakonec... (*Arabela otočí kouzelným prstenem*) ... pokračuje práce o HTTP.

Úvod bakalářské práce

Úvod informuje čtenáře, proč autor zvolil dané téma, poukazuje na aktuálnost tématu a zasazuje řešenou problematiku do širších souvislostí. Uvádí cíl práce, použité metody a hlavní informační zdroje.

- uvedení do problematiky (podstata problému, stav zpracování)
- cíl(e) práce
- postup a metody
- shrnutí (výsledky výzkumu, závěry)

Úvod bakalářské práce

Cíl práce

- hned po uvedení do problematiky
- formulovaný srozumitelně; konkrétně vymezená oblast zájmu
- co ovlivnilo zadání práce (požadavky firmy, budoucích uživatelů apod.)

Cíl práce není:

- popis fungování programu
- popis nástroje, aplikace

Úvod bakalářské práce: Postup práce & shrnutí

Postup práce

- stručný přehled jednotlivých kapitol (nepovinně)
- použité nástroje, programovací jazyky, metody apod.

Shrnutí

- výsledek práce (stručně)
- shrnutí práce v úvodu není závěr

Úvod bakalářské práce: pozor na internety

Špatné informace:

Do úvodu práce nepatří citace.

Úvod může být oproti zbytku práce odlehčený, neodborný, „čtenářsky přívětivý“.

návod od „formátovací“ firmy

Správné informace:

návod od konzultanta

Úvod bakalářské práce: použití LLMs

ChatGPT, porad' mi.

Pracuji na bakalářské práci na téma Úprava anotačního nástroje LabelStudio. Bude to o tom, že uživatelům se některé featury nelíbí a já navrhuju, jak je udělat líp. Co mám napsat do úvodu práce?

Pozor, výsledek je trochu nudný. Obsahuje rámcově správné věci, ale málo detailů. Není zmíněn ani jeden konkrétní nedostatek, jazyk implementace, žádná metodika...

Závěr bakalářské práce

třetí nejčtenější text (po obsahu)

Není to opakování úvodu.

Závěr vyjmenovává cíle práce a stručně popisuje, jak byly splněny.

Závěr bakalářské práce

Závěr shrnuje výsledky jednotlivých kapitol i celé práce. Hodnotí, byl-li splněn cíl práce, konstatuje nedořešené problémy (případně navrhuje jejich řešení), uvádí možnosti dalšího výzkumu a v neposlední řadě informuje, k čemu jsou výsledky práce dobré. V závěru se nesmí objevovat nové informace.

- shrnutí jednotlivých kapitol
- shrnutí celé práce
- nedořešené problémy (návrh řešení)
- přínos práce, možnosti jejího dalšího využití

- [1] Spencer J. Ingley a Austin Pack. „Leveraging AI tools to develop the writer rather than the writing“. In: *Trends in Ecology Evolution* 38.9 (2023), s. 785–787. ISSN: 0169-5347. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tree.2023.05.007>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169534723001301>.
- [2] Shinichi Nakagawa a Malgorzata Lagisz. „The ABC of academic writing: non-native speakers' perspective“. In: *Trends in Ecology Evolution* 39.4 (2024), s. 307–310. ISSN: 0169-5347. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tree.2024.01.008>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169534724000338>.
- [3] Wikipedie. *Styl – Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [Online; navštíveno 21. 10. 2024]. 2023. URL: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Styl&oldid=22377354>.